

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİN HARİTASINDA TÜRK DÜNYASI ALGISI

Doç. Dr. Bülent Aksoy

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sosyal
Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye. e-posta: baksoy28@gmail.com

Arş. Gör. Hülya Karaçalı

Sinop Üniversitesi Sinop Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Sinop,
Türkiye. e-posta: karacali_hulya@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası algısını belirlemektir. Araştırma betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış anket kullanılmıştır. Anket Ankara ilinde 150, Sinop ilinde 149, Şanlıurfa ilinde 150 7. sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 449 katılımcıya uygulanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 17 istatistiksel yazılımından yararlanılmıştır. Araştırmanın problem durumu ve alt problemlerinin çözümlenmesinde; betimsel istatistikler kullanılmış, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri uygulanmıştır.

Araştırma bulgularına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları cinsiyet, atlası bulunma durumu, yaşadıkları il ve sınıf mevcudu değişkenine göre farklılaşırken, harita inceleme ve okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olma değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. 7. Sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası ile ilgili bilgiyi en çok ders kitaplarından öğrendiği en az ise tarih kitaplarından öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. 7. sınıf öğrencilerinin yaklaşık % 90'ının iki ve ikiden az ülke bildiği sonucuna varılmıştır. 7 bağımsız Türk Cumhuriyeti'nden en fazla doğru bilinen ülke Türkiye olurken en az doğru cevaplanan ise Kırgızistan olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Zihin Haritası, Sosyal Bilgiler, Türk Dünyası.

THE PERCEPTION OF TURKISH WORLD IN THE 7th GRADE STUDENTS' MIND MAP

Abstract

The aim of this research is to determine the Turkish world perception of 7th grade students. The research has been made in descriptive scanning model. In research, semi-structured questionnaire has been used as data collection tool. The developed semi-structured questionnaire was applied to 449 7th grade students. 150 students from Ankara, 149 students from Sinop, 150 students from Şanlıurfa has filled in the questionnaire.

SPSS 17 statistical software was used in the analysis of collected data. In the solution of the problems and sub-problematical areas, descriptive statistics such as frequency, arithmetic average, standard deviation and t-test, one way variance analysis (ANOVA) was used.

According to the results of the research, 7th grade students' perception of Turkish world points have meaningful variables such as sex, having an atlas, the city they live in and the amount of the students in a class. Studies on map and the social sciences laboratory doesn't effect the students' Turkish world perception. It was concluded that 7th grade students had gotten the most information about Turkish world by their course books. They get the least information by history books. It was concluded that approximately 90 percent of the 7th grade students had known two countries or less. Turkey is the most known country from the seven independent Turkish Republic. Kyrgyzstan is the lesser-known country..

Key Words: Mind Map, Social Sciences, Turkish World.

Giriş

“İnsanlar, yaşadıkları mekanı hatta daha geniş kapsamlı ele alınacak olursa dünyayı, birbirinden çok değişik boyutlarda algılar ve kavrarlar” (Tümertekin-Özgüç 2002: 52).

Zihin haritaları, bir kişinin zihninde bildiği dünyanın algısı, kavrayışı ve mekansal ilişkilerin algısıdır. Bireyin zihninde taşımakta olduğu olgusal çevrenin mekansal şeklidir, herhangi bir zamandaki bu üretim sürecinde, algılanan yüzeyin zihinde oluşturulması ve kartografik olarak gösterilmesidir. Geleneksel bir harita değildir, kişilerin yerlere ilişkin sübjektif algılarının gösterilmesidir ve sadece niteliksel bilgiyi değil aynı zamanda mekansal ilişkileri de anlatır. Ayrıca kişilerin mekanlara ilişkin tutumlarını da yansıtır (Tunçel, 2002: 85).

Zihin haritalarımız alan ile aynı değildir. Çünkü, bu haritaları yaptığımız zaman biz o algılarımızdan aldığımız (kulak ve göz) bilgileri zihnimizde siler, bozar ve genelleriz. Dünyanın fakirleşen bir görüntüsünü oluştururuz. Çünkü, realite ile tam örtüşen bir haritanın oluşması için gerekli tüm bilgilere hiç bir zaman sahip olamayız. Biz direkt olarak realiteyi hiç bir zaman tecrübe edemeyiz. Çünkü bizim alıcı sistemlerimiz oldukça sınırlıdır. Çoğu zaman bulanıktır (fuzzy). Beyinlerimize sadece tecrübelerimizi fotoğraf, ses, his, koku ve tat olarak kodlarız. Bu kodlamaya biz realite haritamız diyebiliriz (Taş, 2003: 5).

Bireyin algıladığı durumu etkileyen birçok faktör vardır. Sosyal çevre, ilgi, geçmiş yaşantılarındaki deneyimler bunlar arasında sayılabilir. Zihin haritaları bu algılama farklılıklarını ortaya çıkarması açısından önemlidir. Özellikle coğrafi konum gerektiren durumlarda bu farklılık daha bariz ortaya çıkmaktadır.

“Zihin haritaları; herhangi bir yerin belirleyici niteliği (nirengi noktası) ya da başka yerlere ilişkin yönergelerle sorularak incelenebilir, olabildiğince kısa bir sürede pek çok yerin adı, konumu kişiye sorularak belirlenebilir, herhangi bir alanı tanımlaması ya da taslak haritası (krokisi) çizdirilerek incelenebilir” (Tunçel, 2002: 85).

Her insanın herhangi bir konuda zihninde oluşturduğu bir harita vardır. Bu haritalar tamamen doğru olabileceği gibi kısmen doğru olabilir ya da gerçek durumdan oldukça farklı olabilir. Yapılan araştırmalar, derste edinilen bilgiler ve çeşitli yollarla öğrenilenler ile bu konu hakkında zihin haritasında bulunan yanlış bilgiler düzeltilebilir. Ama elde edilen bilgilerin doğruluğundan emin olmadan zihin haritasına bu bilgiler yerleştirilirse kalıcı hale gelir ve bu bilgilerin düzeltilmesi gittikçe zorlaşır. Mekana dayalı bir konu için zihin haritasında oluşturulan doğru ya da yanlış bilgilerin ortaya çıkması daha kolay olacaktır.

“Zihin haritaları, İngiliz psikolog, matematikçi ve beyin araştırmacısı Tony Buzan tarafından 1960'lı yılların sonunda geliştirilmiş bir düşünme stratejisi ve not alma modelidir” (Buzan, 2009: 62). *“Son yıllarda ise yaratıcılık, hatırdı tutmayı arttırma, etkili öğrenmeyi sağlama ve öğrencilerin ön bilgilerinin ortaya çıkarılmasına yardımcı olma gibi farklı özellikleriyle de ön plana çıkan görsel araçlardır”* (Evrekli-Balım, 2010: 78).

“Belirli bir düzen içerisine yerleştirilmiş yaratıcı düşünme notlarıdır” (Buzan, Akt: Yaşar, 2006: 50). *“Zihin haritaları, özel konular ya da öğrenci tarafından oluşturulmuş bir takım çizimlerdir. Bu teknik öğrencinin düşünmesini sağlar ve daha önceden öğrenilen bilgilerle yeni öğrenilen bilgileri ilişkilendirmesinden dolayı öğrenciyi güdüler”* (Kahveci, 2004: 45).

“Zihin haritalama metodu, farklı görevlere sahip olan beynin iki yarım küresini de çalıştırır. Sol taraf, mantık, sözcükler, aritmetik, doğrusallık, sıralar, listeler, analiz'den sorumluyken, sağ taraf uzamsal farkındalık, imgelem, duygu, renk, ritim, şekiller, geometri, sentez gibi görevleri üstlenir” (Brinkmann, 2007:2).

“Çizgisel not alma tekniği beynin sözcük, liste, çizgi kullanma gibi az sayıda becerisinden ve belli oranda analizinden yararlanır” (Buzan-Keene, 1996: 45). “Bu nedenle geleneksel not alma tekniklerini kullanan kişiler becerilerinin sadece yarısını kullanan, tek bacaklı ve tek kollu koşuculara benzemektedir” (Ateş, 2009: 30). “Not üretme ve not alma ile ilişkilendirilen ifadeler genellikle sıkıcı, ceza, baş ağrısı, boşa giden zaman, başarısızlıktır” (Buzan-Buzan, 2011: 19).

“Alberti, da Vinci, Galileo, Newton, Watt, Jefferson, Brunel, Darwin, Curie, Einstein ve Picasso da dahil olmak üzere, dahilerin pek çoğu, dehalarını tam anlamıyla ifade etmek için, kafalarının ‘içindeki’ şeyleri ‘dışarıya’ yansıtan notlar almak gerektiğinin farkındaydılar” (Buzan-Keene 1996: 46). “Buzan’ın zihin haritalamaya eğilmesinde, öğrencilerin çoğu için pek etkili olmayan klasik notların öğrenme için yetersiz oluşu ve Darwin, Leonardo da Vinci, Einstein, Picasso gibi bilim adamlarının tuttuğu notlara benzememesi temel etkenler olmuştur” (Aydın, 2009: 33).

Araştırmacılar, beynin tam kapasite ile kullanımını destekleyecek, öğrenmenin daha anlamlı kılınmasını sağlayacak yöntem ve tekniklerin, çağımızın donanımlı insan modelini yetiştirmede önemli pay sahibi olacağı görüşündedir. Özellikle beyni temel alan yöntem ve tekniklerin sosyal bilgiler, tarih, coğrafya gibi ezberle dayalı olarak görülen derslerde uygulanmasının öğrenme isteğini arttıracığı gibi, öğrencinin konu ve kavramların öğreniminde eski ve yeni bilgiler arasında bağ kurarak, bilgiyi ezberden ziyade inşa ederek öğrenmesini daha kolay hale getireceği ifade edilmektedir (Şeyihoğlu, Akbaş, Kartal, 2012: 66).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası algısının gerçek durum ile ne kadar örtüştüğünü incelemektir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları verilerin toplanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 2005: 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim öğretim yılında ortaokul 7. sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; 2011-2012 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ilinin Birecik ilçesindeki Saadettin-Feyhan Karaata İlköğretim Okulu, 11 Temmuz İlköğretim Okulu, Halil-Fincan Kasım İlköğretim Okulu, Dumlupınar İlköğretim Okulu, Gül-

Aydın İlköğretim Okulu; Ankara ilinin Mamak ilçesindeki Demirlibahçe İlköğretim Okulu, Çankaya ilçesindeki Tefik İleri İlköğretim Okulu ve Sinop ilindeki Atatürk İlköğretim Okulu, Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulunda öğrenim gören 7. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Araştırmaya Ankara'dan 150, Sinop'tan 149, Şanlıurfa'dan 150 öğrenci olmak üzere toplamda 449 öğrenci katılmıştır. Bu öğrenciler random olarak seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak konuya ilişkin algıyı ölçmek üzere araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış anket geliştirilmiştir. Bu anketin birinci bölümünde bağımsız değişkenler (cinsiyet, atlas olma, sınıf mevcudu vs.) yer alırken ikinci bölümünde Avrasya dilsiz haritası verilip öğrencilerden Türk Cumhuriyetlerinin isimlerini haritadaki doğru konumlarına yazmaları istenmiştir. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler kitabında yer alan 7 tane Türk Cumhuriyeti esas alınmıştır. Her ülke bir puan olarak kabul edilmiş ve en düşük 0, en yüksek 7 puan olarak belirlenmiştir. Öğrencilerden beklenen dilsiz haritayı hem isim hem de yer olarak Türk Cumhuriyetlerini doğru olarak doldurmak olduğu için puanlama yapılırken her iki hususun da doğru olmasına dikkat edilmiştir.

Zihin haritası çiziminde esas olan nokta bireyin kendisinin haritayı çizmesidir. Fakat öğrencilerin yaşları ve bilgi düzeyleri göz önüne alınarak öğrencilere dilsiz harita verilmiş ve bu dilsiz haritanın içine Türk cumhuriyetlerini doğru bir şekilde yerleştirmeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin çözümlenmesinde SPSS 17.0 paket programından yararlanılmıştır. Araştırmanın problem durumu ve alt problemleri oluşturan soruların çözümlenmesinde; betimsel istatistiklerden frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Bağımsız değişkenin iki alt düzeyden oluştuğu değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini test etmek için t-testi, bağımsız değişkenin üç ve daha fazla alt düzeyden oluştuğu değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini test etmek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri uygulanmıştır. Verilerin yorumlanmasında $\alpha=.05$ anlamlılık düzeyi kullanılmıştır.

1. Bulgular ve Yorumlar

1. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo-1. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	p
Kız	227	1.55	1.37	3.140	.002
Erkek	222	1.20	.93		

Analiz sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(447)}=3.140$; $P<.05$]. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin puanlarında, kız öğrencilerinin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.55$) iken erkek öğrencilerin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.20$) olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu araştırmaya katılan kız öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

2. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Atlası Olma Durumu Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo-2. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Atlası Olma Durumu Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Atlas	N	\bar{X}	S	t	p
Evet	366	1.47	1.21	3.539	.000
Hayır	82	.96	.97		

Analiz sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanları atlası olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(446)}=3.539$; $P<.05$]. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin puanlarında, atlası olanların bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.47$) iken atlası olmayanların bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X}=.96$) olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu araştırmaya katılan atlası olan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin görüşlerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Atlas öğrencilere görsel bir materyal sunduğu için öğrenmenin kalıcılığını artırır. Bunu araştırma sonucundan anlamak mümkündür.

3. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Harita İnceleme Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo-3. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Harita İnceleme Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Harita İnceleme	N	\bar{X}	S	t	p
Evet	288	1.37	1.21	-.368	.713
Hayır	158	1.41	1.16		

Analiz sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanları harita inceleme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(444)} = -.368$; $P > .05$]. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin puanlarında, atlas ya da harita üzerinde Türk Cumhuriyetlerini inceleyenlerin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.37$) iken atlas ya da harita üzerinde Türk Cumhuriyetlerini incelemeyenlerin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X} = 1.41$) olmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu araştırmaya katılan atlas ya da harita üzerinde Türk Cumhuriyetlerini inceleyen ve incelemeyen öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin görüşlerinin benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

4. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Okulunda Sosyal Bilgiler Sınıfı/Laboratuvarı Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo-4. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Okulunda Sosyal Bilgiler Sınıfı/Laboratuvarı Olma Değişkenine Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Sınıf/Lab.	N	\bar{X}	S	t	p
Evet	133	1.22	.86	-1.840	.066
Hayır	311	1.44	1.30		

Analiz sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin toplam puanları okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(442)} = -1.840$; $P > .05$]. 7. Sınıf öğrencilerinin zihin

haritasında Türk Dünyası algısına ilişkin puanlarında, okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olanların bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.22$) iken okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olmayanların bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.44$) olmuştur. Bu bulgu araştırmaya katılan okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olan ve olmayan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algılarının benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

5. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Öğrencilerin Yaşadıkları İl Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo-5. 7. Sınıf Öğrencilerinin Yaşadıkları İllere İlişkin Betimsel Veriler

Yaşanılan İl	Sıra	N	\bar{X}	S
Ankara	1	150	1.78	1.42
Sinop	2	149	1.16	.85
Şanlıurfa	3	150	1.19	1.11
Toplam		449	1.38	1.19

Tablo-6. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Puanlarının Yaşadıkları İl Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
Gruplar arası	36.367	2	18.184	13.670	.000	1-2
Gruplar içi	593.268	446	1.330			1-3
Toplam	629.635	448				

Tablo-6'daki varyans analizi sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları yaşadıkları il değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(2,446)}=13.670$; $P<.05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma

testi sonuçlarına göre, Ankara ilinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerin ortalaması ile ($\bar{X}=1.78$) Sinop ilinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=1.16$) ve Şanlıurfa ilinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=1.19$) arasında Ankara’da öğrenim gören öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgu Ankara ilinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası algısının Sinop ve Şanlıurfa ilinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

6. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Bulgular

Tablo-7. 7. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf Mevcuduna İlişkin Betimsel Veriler

Sınıf Mevcudu	Sıra	N	\bar{X}	S
20’den az	1	31	1.68	1.68
21-30	2	208	1.16	.96
31-40	3	162	1.60	1.35
41 ve üzeri	4	42	1.40	.96
Toplam		443	1.38	1.19

Tablo-8. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Puanlarının Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark Tukey
Gruplar arası	20.711	3	6.904	5.001	.002	1-2
Gruplar içi	606.052	439	1.381			
Toplam	626.763	442				

Tablo-8’deki varyans analizi sonuçlarına göre 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık

göstermiştir [$F_{(2-446)}=5.001$; $P< ,05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin görüşlerin ortalaması ile ($\bar{X}=1.68$) sınıf mevcudu 21-30 olan öğrencilerin görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=1.16$) arasında sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca sınıf mevcudu 31-40 olan öğrencilerin bilinen Türk devleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.60$), sınıf mevcudu 41 ve üzeri olan öğrencilerin bilinen Türk devletleri puanları ortalaması ($\bar{X}=1.40$) olmuştur. Bu bulgu araştırmaya katılan sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

7. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Bilgi Edinme Yolları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Değerlerine İlişkin Bulgular

Tablo-9. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin Toplam Puanlarının Bilgi Edinme Yolları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları

Bilgi	f	(%)
Gazete	98	21.8
Dergi	79	17.6
TV	222	49.4
Ansiklopedi	159	35.4
Ders Kitabı	374	83.3
İnternet	285	63.3
Tarihi Roman	69	15.4
Sosyal Çevre	141	31.4
Tarih Kitapları	207	46.1
Önceki Sosyal Bilgiler Dersi	114	47.7

Tablo-9'dan 7. sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısını oluşturan bilgilere bakacak olursak; gazeteden bilgi edinen öğrenci sayısı 98 olup toplam öğrencilerin % 21.8'ini oluşturmaktadır. Dergiden bilgi edinen öğrenci sayısı 79 olup toplam öğrencilerin % 17.6'sını oluşturmaktadır. Televizyondan bilgi edinen öğrenci sayısı 222 olup toplam öğrencilerin % 49.4'ünü oluşturmaktadır. Ansiklopediden bilgi edinen öğrenci sayısı 159 olup toplam öğrencilerin % 35.4'ünü oluşturmaktadır. Ders kitabından bilgi edinen öğrenci sayısı 374 olup toplam öğrencilerin % 83.3'ünü oluşturmaktadır. İnternette bilgi edinen öğrenci sayısı 285 olup toplam öğrencilerin % 63.3'ünü oluşturmaktadır. Tarihi romandan bilgi edinen öğrenci sayısı 69 olup toplam öğrencilerin % 15.4'ünü oluşturmaktadır. Sosyal çevreden bilgi edinen öğrenci sayısı 222 olup toplam öğrencilerin % 49.4'ünü oluşturmaktadır. Tarih kitaplarından bilgi edinen öğrenci sayısı 207 olup toplam öğrencilerin % 46.1'ini oluşturmaktadır. Önceki sosyal bilgiler dersinden bilgi edinen öğrencilerin sayısı 214 olup toplam öğrencilerin % 47.7'sini oluşturmaktadır. Buradan öğrencilerin Türk Dünyası ile ilgili bilgiyi en çok % 83.3 ile ders kitaplarından öğrendiği sonucu çıkarılabilir. Bunu % 63.3 ile internet, % 49.4 ile televizyon ve % 47.7 ile daha önceki Sosyal Bilgiler dersi takip etmektedir. En az ise % 15.4 ile tarih kitaplarından öğrendikleri sonucuna varılabilir.

8. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin 7 Bağımsız Türk Cumhuriyetini Bilme Sayılarına Göre Frekans ve Yüzde Değerlerine İlişkin Bulgular

Tablo-10. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin 7 Bağımsız Türk Cumhuriyetini Bilme Sayıları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları

Ülke Bilinme Sayıları	f	(%)
Hiç Bilmeyen (0)	100	22.2
1 Ülke Bilin	168	37.4
2 Ülke Bilin	135	30.0
3 Ülke Bilin	23	5.1
4 Ülke Bilin	10	2.2
5 Ülke Bilin	9	2.0
6 Ülke Bilin	1	0.2
7 Ülke Bilin	3	0.6

Tablo-10'daki 7. Sınıf öğrencilerinin doğru bildikleri bağımsız Türk Cumhuriyeti sayısını ve bunun yüzde değerlerini inceleyecek olursak; bağımsız Türk Cumhuriyetleri'ni hiç bilmeyen öğrenci sayısı 100 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 22.2'sini oluşturmaktadır. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nden bir ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 168 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 37.4; iki ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 135 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 30'unu; üç ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 23 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.1'ini; dört ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 10 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 2.2'sini; beş ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 9 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 2'sini; altı ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 1 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 0.2'sini; yedi ülkeyi doğru bilen öğrenci sayısı 3 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 0.6'sını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 90'ı iki ve ikiden az ülke bilmektedir. Geriye kalan % 10 ikiden daha fazla ülke bilmektedir. Bu oldukça düşük bir yüzdeyi oluşturmaktadır. Ülkelerin tamamını bilen öğrenci sayısı ise 449 öğrenciden sadece üç öğrencidir. Bu da % 0.6 gibi küçük bir orandır.

9. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin 7 Bağımsız Türk Cumhuriyetini Bilme Sayılarına Göre Frekans ve Yüzde Değerlerine İlişkin Bulgular

Tablo-11. 7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısına İlişkin 7 Bağımsız Türk Cumhuriyetinin Her Birinin Bilinme Sayıları Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Sonuçları

Ülkeler	f	(%)
Türkiye	337	75.0
KKTC	140	31.1
Kazakistan	50	11.1
Azerbaycan	35	7.7
Türkmenistan	26	5.7
Özbekistan	24	5.3
Kırgızistan	7	1.5

Tablo-11'deki 7. Sınıf öğrencilerinin 7 bağımsız Türk Cumhuriyeti'nden her birini doğru bilen öğrenci sayısını ve bunun yüzde değerlerini inceleyecek olursak; Türkiye'yi doğru bilen öğrenci sayısı 337 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 75'ini oluşturmaktadır. KKTC'yi doğru bilen öğrenci sayısı 140 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 31.1'ini; Kazakistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 50 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 11.1'ini; Azerbaycan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 35 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 7.7'sini; Türkmenistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 26 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.7'sini; Özbekistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 24 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 5.3'ünü; Kırgızistan'ı doğru bilen öğrenci sayısı 7 olup araştırmaya katılan öğrencilerin % 1.5'ini oluşturmaktadır. Buradan araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (her 4 öğrenciden 3'ü) Türkiye'yi bildikleri sonucu çıkmıştır. Bunun nedeni yaşadıkları ülke olması olabilir. Türkiye'den sonra öğrenciler en çok Kıbrıs'ı doğru bilmıştır. Bunun nedeni ise diğer Türk Cumhuriyetleri'ne göre Kıbrıs'ın daha fazla gündemde olması ve Türkiye'ye olan yakınlığı olabilir. Kıbrıs'ı Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan izler. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri arasında en az Kırgızistan bilinmiştir.

Sonuçlar

1. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

2. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları atlas olma değişkenine atması olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

3. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısına yönelik toplam puanları harita inceleme değişkenine ve okulunda Sosyal Bilgiler sınıfı/laboratuvarı olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları yaşadıkları il değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ankara ilinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası algısının Sinop ve Şanlıurfa ilinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

5. Araştırma sonuçlarına göre, 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı toplam puanları sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin zihin haritasında Türk Dünyası algısının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

6. 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası ile ilgili bilgiyi en çok % 83.3 ile ders kitaplarından öğrendiği sonucuna varılmıştır. Bunu % 63.3 ile internet, % 49.4 ile televizyon ve % 47.7 ile daha önceki Sosyal Bilgiler dersi takip etmektedir. En az ise % 15.4 ile tarih kitaplarından öğrendikleri sonucu çıkmıştır.

7. Araştırma sonuçlarına göre, bağımsız Türk Cumhuriyetleri'ni hiç bilmeyen öğrenci katılımcıların % 22.2'sini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 90'ı iki ve ikiden az ülke bilmektedir. Geriye kalan % 10'u ise ikiden daha fazla ülke bilmektedir.

8. Araştırma sonuçlarına göre, en fazla doğru işaretlenen ülke % 75 ile Türkiye olurken, en az doğru işaretlenen ülke ise % 1.5 ile Kırgızistan olmuştur.

Öneriler

1. Sınıf mevcudu 20'den az olan öğrencilerin dilsiz haritada bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nin yerini ve ismini sınıf mevcudu daha yüksek öğrencilere göre daha doğru gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Bundan dolayı sınıf mevcudunun çok yüksek olmamasına özen gösterilip sınıf mevcudları buna göre düzenlenebilir.

2. Atlası olan öğrencilerin olmayanlara göre bağımsız Türk Cumhuriyetleri'ni bilme puanlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerden atlas alması istenip alıp almadıkları kontrol edilebilir ya da öğrencilere atlas dağıtılabilir.

3. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri'ni haritada inceleme değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bunun nedeni harita incelemelerinin genel kalıp detaylara inilmemiş olması ve öğrenciyi doğrudan işin içine dahil etmemek olabilir. Bu nedenle sadece harita incelemekle kalmayıp öğrencilere haritalar çizdirilebilir. Çizilen harita merkeze alınarak ülkenin genel bilgilerini kapsayan bir zihin haritası çizdirilebilir. Böylece öğrencinin katılımı sağlandığı için hem ülkenin konumu hem de genel bilgileri için öğrenme kalıcılığı sağlanabilir.

Kaynakça

AKSOY, B. VE KOÇ, H., (2012). "Türkiye'de Öğrenim Gören Lisans Öğrencilerinin Zihin Haritasında Avrupa Birliği Algısı (Ankara İli Örneği)", Milli Eğitim Dergisi 196 (Güz): 107-123.

ATEŞ, S., (2009). Sosyal Bilgilerde Tarih Diyagramlarının Kullanım Türlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

AYDIN, G. (2009). Zihin Haritalama Tekniğinin Dinlenen Anlamaya Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

BRİNKMANN, A., (2007). "Graphical Knowledge Display- Mind Mapping and Concept Mapping as Efficient Tools in Mathematics Education", (çev. Suphi Önder Bütüner), Elementary Education Online, 6(1), Çeviri: 1-11

BUZAN, T., KEENE, R., (1996). Dehanın El Kitabı. (çev. Sinem Gül), Birleşik Basın Dağıtım: İstanbul.

BUZAN, T., (2009). Akıl Haritaları, Boyut Yayıncılık: İstanbul.

BUZAN, T., BUZAN, B., (2011). Zihin Haritaları. (çev: Güntülü Tercanlı), İstanbul: Alfa Yayınları.

EVREKLİ, E., BALIM, A. G. (2010). Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası ve Kavram Karikatürü Etkinliklerin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Beceri Algılarına Etkisi, Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, s.: 76-98.

KAHVECİ, G., (2004). Az Görenlerde Zihin Haritası Yöntemi İle Özet Çıkarmanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KARASAR, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

ŞEYİHOĞLU, A., AKBAŞ, Y., KARTAL, A., (2012). Uygulama Örnekleri İle Coğrafya Eğitiminde Kavram ve Zihin Haritaları. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

TAŞ, H.İ. (2003). Zihinsel Haritalama ve Öğrencilerin Zihni Haritalarını Geliştirme Yolları, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 8, İstanbul.

TUNÇEL, H. (2002). “Türk Öğrencilerin Zihin Haritalarında İslam Ülkeleri”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı:2, Sayfa: 83-103, Elazığ.

TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N. (2002). “Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekan”. (1. baskı 1997, 2. baskı 1998) Çantay Kitabevi: İstanbul.

YAŞAR, I. Z., (2006). Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.